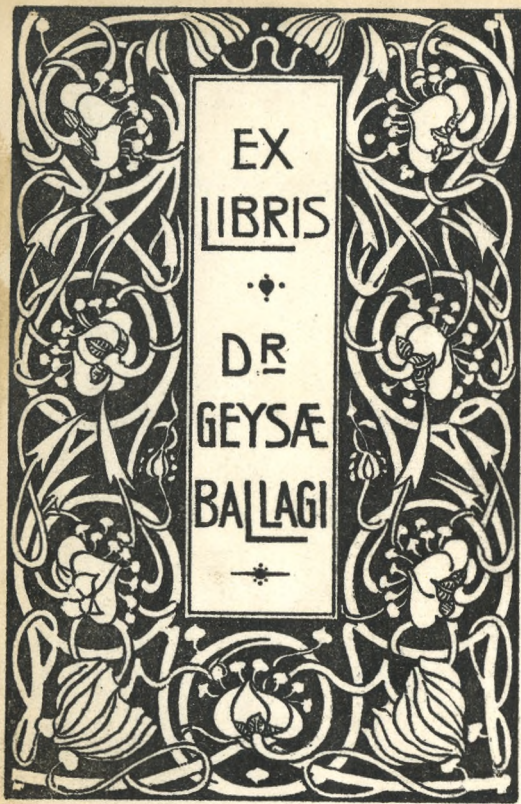

Politikai
röpiratok.

15.

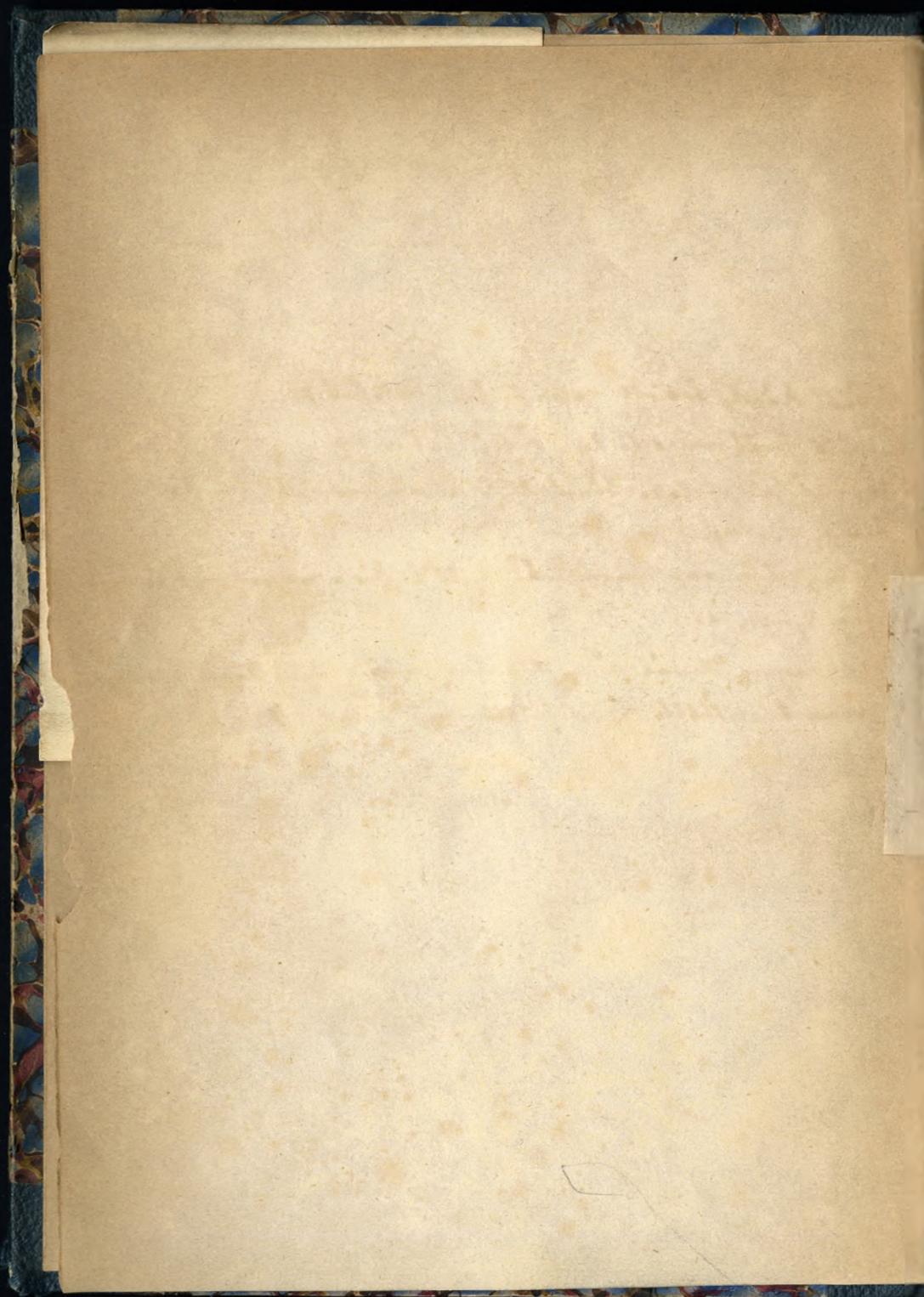
1976

1994 9

1999 -07- 07

- 1.) 001 0005 854 997
- 2.) 001 0005 855 000
- 3.) 001 0005 855 014
- 4.) 001 0005 855 024
- 5.) 001 0005 855 031
- 6.) 001 0005 855 048

1. Rák Károly levele válsortárhoz. 1865. Oct. 7.
2. Nyílt levél válsortárhoz. Fabian Galber. 1867.
3. A politikai pártok. Bluntschli J. K. után fordította és jegyezték fel
Kiss István Baltafi László. 1872.
4. Flaladjunk-e vagy muszadjunk? Nyílt kérdés a magyar néphez. Irta
Vagy György. 1872.
- 5.6. A magyar ellenzék vései küzdelme, vagyis: egyházmegyei a magyar
nemzet életéből. 1872. Irta Törvölgyi István. 1872.

15

103

RÁTH KÁROLY

BESZÉDE

VÁLASZTÓIHOZ

(1865. October 7-én.)

PEST,

NYOMATOTT HERZ JÁNOSNÁL

1865.

Igen tisztelt polgártársaim!

Midőn önöknek szives meghívása, s jogos kívánata folytán e tisztelt gyülekezetben megjelenelek, kötelességemnek ismerem mindenek előtt azon megtisztelő bizalomért, melyel csekély egyéniségemet érdemen túl kitüntetve látom, mélyen érzett hazafiui köszönetemet kinyilatkoztatni. Ily komoly időkben, és oly perczen, midőn sarkalatos szabadságaink, alkotmányos függetlenségünk, szóval létünk vagy nem létünk forog kérdésben, midőn a hazának csakugyan férfiakra van szüksége, — birni polgártársainak bizodalját, a polgári élet nem csak legszebb, de kettős jutalma. És valamint kettős jutalomnak tekintem ezt, úgy kettős bűnnek tartanám azt, ha a személyem felé hajló bizalmat könnyelműleg avagy gyáván visszautasitanám, vagy pedig annak megfelelni, lelkem minden erejéből nem törekedném.

Közel huszanöt éve annak, hogy e város területén mint ügyvéd működöm, és ezen elég hosszú idő alatt nem csak ügyvédi hivatásomnak, s polgári kötelességeimnek egész becsülettel s minden irányban iparkodtam megfelelni, hanem már az 1848 — 49-ki időszakban, legujabban pedig 1861-ben is többször volt alkalmam

a közélet nyilvános terén működhetni; és visszatekintve ez elmúlt időkre, tavol minden tulbecsüléstől, hátran mondhatom, miszerint nincs multamnak, nincs ügyvédi pályámnak, vagy a közéletben töltött időszaknak oly mozzanata, mely önérzetem s öntudatom tisztaságát, csak távolról is nyugtalaníthatná. És épen azért, valamint törekvéseim eddig is oda valának irányozva, hogy azon hivatásnak, mely akár az ügyvédség, akár a közélet pályáján nekem jutott feladásul, becsülettel megfeleljek, ugy meg lehetnek győződve tisztelt polgártársaim, miszerint azon a téren is, melyen imádott hazánk és a nemzetnek tán századokra kiható sorsa s így mindnyájunknak jóléte jövend kérdésbe, a várakozásnak megfelelőni, — és, ha ezen választó kerület velem parancsolni jónak találja, a bennem helyezett bizalomnak minden irányban megfelelni hazafiai legelső s legszentebb kötelességemnek ismerendem.

Hisz a haza minden polgárának első kötelessége a hazának tchetsége szerint szolgálatot tenni, s ha ily szolgálat tételre polgártársai által felhivatik, e felhívásnak egész készséggel engedelmesskedni. Ha tehát tisztelt polgártársaim, ha a lipótvárosi kerület választói méltónak tartanak arra, hogy a közlégő közországgyűlésen, mint ezen kerület választottja a haza szent érdekeit képviseljem, ez esetre szerencsém van kijelenteni, hogy valamint megtiszteltetésnek veszem, ha a lipótvárosi választók részéről követjelöltül kitzetem, ugy más részről, ha csakugyan megválasztatnám, a képviselői megbizatást elfogadni, s a bennem helyezett bizalomnak tehetőségem szerint megfelelni szent kötelességemnek tartandom.

Áttérek most az igen tisztelt elnök úr által felemlített másik s minden esetre fontosabb kérdésre, és ez a politikai programm a politikai hitvallás kérdése.

Természetesnek találom, hogy ha valaha, úgy bizonyára most szükséges, hogy mielőtt valakit egy választó kerületben követjelöltül kitzünk, és annak felléptetése iránt komoly intézkedéseket teszünk, tisztában legyünk nem csak a felléptetendő egyéniség tulajdonai, vagyis azon tulajdonok iránt, melyeket minden képviselőben a törvényhozásnál szükségképen feltételezünk, hanem tisztában kell lennünk a felléptetendő egyéniség hazafias elvei, és azon

politikai hitvallás főbb pontozatai iránt, melyeket magáénak vall, s melyekre törvényhozói működését bazirozni fogja, bazirozni kívánja. Minden magyar ember, minden becsületes honpolgár, ki hazájának sorsát, s boldogságát szíven hordja, tisztában van magával ezen politikai programm iránt, vagyis tisztában van azon elvek iránt, melyeket követni fog, melyeket követnie kell azon nagy fontosságú államjogi, s egyéb kérdések megoldásánál, miknek szerencsés, s törvényszerű elintézésétől szeretett hazánk boldogsága, s nemcsak a jelen de az utókornak is jóléte függ. —

Nevezetes korszakban élünk; lesodorva a viszonyok hatalma által a magyar nemzetet Isten s ember előtt méltán megillető jogtéréről, — oly országgyűlésnek állunk köszöbén, mely hivatva van sokat szenvedett hazánknak önállóságát, szabadságát, s alkotmányos függetlenségét a történeti jogalapon visszaállítani; mely hivatva van, hazánk ősi, s szabad institutióit öszbangzásba hozni a Lajthán túli testvér nemzetek szabad institutioival, oly kép, hogy a birodalom ezen kétrészének alkotmányos szabadsága, s működése által a monarchia nagyhatalmi állása nem csak ne veszélyeztessék, hanem inkább biztositassék, és hogy az eloszthatlanság elve, mely hazánk sarkalatos törvényeiben is gyökerezik, sértetlenül fentartassék.

Voltak e hazának már több nevezetes korszakai, melyek részint arany betűkkel részint vérbe mártott tollal feljegyezvék a történelem lapjaira; — századokon át küzdött e nemzet a legszen-
tebb harczokban, s alig voltak perczek e nemzet életében, melyekben ellenséggel szemközt állani nem kényszerült; sőt fájdalom! többször sodortatott oly térre is, melyen zászlóira ez emlékeztos szavakat írta: „Istenért, hazáért és szabadságért“ — azonban, meggyőződésem szerint a mostaninál nevezetesebb időszakot a történelem nem tud felmutatni, mert önállóságunk, s alkotmányos függetlenségünk tán soha nem szorult szilárdabb s férfiasabb védelemre, mint most, — és soha nem jött e nemzet az elválaszthatlan kapcsolatban álló Lajthán túli testvér nemzetekkel érintkezésbe azon a téren, melyen — Istennek hála, — nem a pusztító fegyver hatalma, hanem a törvény szentsége, az alkotmányos jogok tiszteletben tartása, és a valódi közös érdekek viszonyos méltánylása fognak

egyedül határozni, az egy uralkodó alatt testvéries kapcsolatban álló népek sorsa felett.

Ha vissza tekintünk azon politikai situatióra, és azon viszonyokra, melyek az 1861-ki országgyűlésnek összehívását és megnyitását megelőzték, és ha összehasonlítást teszünk ama viszonyok, és a mai politikai álláspont között, vagyis a jelenlegi viszonyok között, melyek a f. évi December hóban Isten segédelmével ő Felsége legmagasabb személyében megnyitandó, s vezérleendő közországgyűlést megelőzik, a különbség lényegét első pillanatra lehetetlen át nem látunk.

1861-ben, habár 12 évi absolutistikus uralkodás után a nemzet elfoglalta a kijelölt tért, és kiindulási pontul elfogadta az octoberi diplomát, még is előre látható volt, miként Magyarország alkotmányos függetlenségének visszaállítása s a fennforgó államjogi differentiak kiegyenlítése azon nézetek ellenében, melyek a Lajthán túli kormány férfiakat akkoriban vezérlették, lehetetlenítve lesz; mert Szent István birodalmának állami egyessége, hazánk politikai s területi integritása megtámadva, s így alkotmányos életünknek, s nemzeti létünknek alapfeltétele megrendítve lőn. A fejedelem s nemzet közötti akkoriban már mindkét részről őszintén óhajtott kiegyezkedést leginkább s főleg akadályozta, sőt lehetetlenítette a szerencsétlen Februári patens, melyhez a bécsi kormány férfiak, mint valamely „noli me tangere“ féle alapokmányhoz mereven ragaszkodtak, és mely magyarország államjogainak legsarkalatosb, legfontosabb részéről, a nemzet beleegyezését nem is várva, már a priori intézkedik. Ily szomorú előzmények s politikai constellatiók között a nemzetnek csak két alternativa között lehetett választani; — vagy elfogadni a februári patenst, s öngyilkosként megsemmisíteni ezer éves önnállásunkat s alkotmányunkat, vagy férfias öntudattal visszalépni azon térről, melyre az 1860-ki Octoberi diploma után reményteljesen lépett az egész nemzet. A hongyülés az utóbbit választotta, és hazafiúi szent kötelességét teljesítve, alapját vetette meg azon időszaknak melynek küszöbén most állunk.

Mai álláspontunk egészen más; a viszonyok lényegesen megváltoztak. -- Urunk királyunk és a nemzet között a bizalom helyre állott, és azon veszélyek, melyek 1861-ben alkotmányos

mert nem akarok tulterjeszkedni e szerény felszólalás határain, és mert az általam elmondott főbb irányelvek eléggé mutatják, miként szándékozom a felmerülő kérdésekre nézve a haza szent érdekében működni, és képviselői hivatásomnak megfelelni. —

Az egyik kérdés, melyet különösen felemlíteni kívántam, a nemzetiségi kérdés; mert ennek helyes felfogása, s szerencsés megoldása hazánk boldogságára, és jövődjére nézve döntő befolyása leend. A magyarnak nincs többé oka félteni nyelvét; — a magyar csak politikai egységét, a haza területi épségét, és alkotmányát félti, és féltetheti; — és ez a külön nemzetiségeknek biztosítékul szolgálhat arra, hogy nyelvi kívánságaiknak a magyar elem nem fogja útját állani, valamint nem állotta soha; sőt teljesülésüket a mennyire csak a haza politikai egysége megengedi, előfoglalja mozditani. Abból, hogy oly országban, hol egy a nemzetiség, minden tekintetben csak egy a nemzet; még nem következik, hogy a hol több a nemzetiség, több nemzet is legyen. A nemzetiségek egysége vagy többsége mit sem változtat a nemzet politikai egységén. Oly államban vagy országban, melynek egy az alkotmánya, törvénye, nem lehet több nemzet. A nemzetiségi kérdés megoldására mulhatlanul szükséges a kölcsönös méltányosság. Ez elvekből kündulva a nemzetiségi kérdésre vonatkozólag nézetem, az, miszerint oda kell törekednünk, —

1-ör hogy a magyar nemzetiség diplomatikai hivatása elismertessék, s törvényesitessék ;

2-or hogy a többi e haza területén lakó nemzetiségek méltányos kívánatai kielégíttessenek, s hogy azok minden politikai jogokban részesíttessenek akkép, mint azt már az 1861-i törvényhozás kimondotta.

A másik nagyfontosságú kérdés, melyet különösen felemlítendőnek véltem, az anyagi érdekek, vagyis a gazdasági, az ipar s kereskedelmi viszonyok rendezésének kérdése. — Anyagi érdekeinknek nagy fontosságát kétségbe vonni nem lehet, és én azt hiszem, miként a jövő törvényhozásnak szint azon férfias szilárd-sággal, melyel a szabadság terén előrelátólag küzdeni fog, küzdeni kell a közgazdasági téren is; mert anyagi szenvedésünk megszüntetése egyrészt, másrészt magyarország közgazdasági fejlődése

főleg e viszonyok helyes rendezése, és — meggyőződésem szerint a közzgazdászati szabadságtól van feltételezve. Földmivelő ország lévén, főteendőnk az, hogy termelésünk növeltessek, s nemesbitessek, és hogy terményeinknek piac, s vásár nyitassék; vagyis nekünk kereskedésre, és pedig minél szabadabb kereskedelmi térre, és annak megfelelő közlekedési eszközökre van szükségünk. Azonban gazdaszat, ipar és kereskedés hitel nélkül nem fejlődhetik, s csak jól rendezett, egészséges alapokra fektetett hitel lehet legfőbb hatással a nemzetgazdaság felvirágoztatására. Egyéb közjogi bajaink orvoslása mellett tehát főleg a hitel szilárdítására kell figyelmünket fordítani. Korunknak tulnyomólag hitelen alapuló kereskedelmi s ipar viszonyai mindenek fölött gyors törvénykezést, világos, s határozott, szigorú, de egyszersmind minden nem multhatlanul szükséges alakszerűségtől ment anyagi és alaki, mennyire lehet közös elveken alapuló kereskedelmi s ipar törvényeket igényelnek. Nem a törvényeknek szó szerinti egyformaságában, és nem a külföld törvényeinek egyszerű majmolásában, hanem az elvek egységében, a törvény-szabályok szabatosságában, s a helyes alkalmazás gyorsaságában, és szigorúságában rejlik a fődolog; mert valamint a gazdaszat, az ipar és kereskedelem lényegben mindenütt ugyanazon gyakorlati szabályok szerint üzetik, úgy az egymással kölcsönös gazdaszati, ipar és kereskedelmi viszonyokban álló nemzetek közös érdekében fekszik, hogy e szakmába vágó törvényeik, és törvényhozásaik egységes elveken alapuljanak. — Hazánk jövő törvényhozásának e szerint egyik főhivatása leend, működni, hogy rendszeres, s nemcsak hazánk szűkebb területi, hanem az europai viszonyokhoz alkalmazandó törvények által a gazdaszat, ipar és kereskedelem szabad kifejlődése biztosittassék, hogy a hitel megszilárditassék, czélszerű közlekedési eszközök mielőbb létesitessenek, és ekkép anyagi érdekeink minden irányban előmozditassanak. Ez mindenesetre, ha csak közzgazdaságilag elpusztulni nem akarunk, a jövő törvényhozásnak egyik legfontosabb feladása; és meggyőződésem az, hogy valamint az ipar és kereskedelem csak az alkotmányos élet jótékony sugárai alatt fejlődhetik ki egész mivoltában, úgy a nemzet, a haza közzboldogsága csak akkor leend elérve, ha a földhirtokos szintugy mint az iparos, és kereskedői elem egyaránt boldog, ha az ipar s

kereskedelem virágzásnak indul, ha egy alkotmányos törvény kötelez mindnyájunkat, ha az osztály különbségek megszűnnek, ha az egyenlőség elve nem csak papiroson marad, nem csak írott malszt, s szép phrasis leszen, hanem, ha a nemzetben megtestesült valósággá válik, azaz, ha az osztályok közötti különbségek káros kötelékeiből hazánk végkép kibontakozik; és ha Isten segítségével valamennyien, kik e szép haza szent földén lakunk, férfias öntudattal elmondhatjuk, miszerint mindnyájan egy szabad hazának szabad polgárai vagyunk.

A mi a többi még számos nagy fontosságu kérdéseket illeti, hazafias óhajomásom következökben pontosul :

Óhajtom, hogy a magánjogi viszonyok rendszeres, szabatos, s codificált törvények által szabályoztassanak, és hogy a magyar polgári törvénykönyv, melynek kidolgozását már az 1848-i törvény kilátásba helyezé, hazánk sajtóságos viszonyainak figyelembe vétele mellett, mielőbb elkészitessék, és hatályba léptettessék; óhajtom ezt annál is inkább, mert codificált törvények s a mai viszonyoknak megfelelő rendszeres törvénykezés nélkül alig tarthatunk igényt arra, hogy Europa többi civilizált népeivel egy vonalra tétessünk.

Óhajtom különösen, hogy az 1840-i V. T. cz. szerint kiküldött országos választmány által kidolgozott, és már 1843 óta kész magyar büntető törvény könyvi javaslat, — melynek jellességét Europa elismerte, az esküdszéki institutioval együtt, mielőbb törvény erőre emeltessék, s szinte hatályba léptettessék; —

Kivánom továbbá :

- a vallás felekezetek törvényes önnállóságát;
- a törvény előtti egyenlőséget minden honpolgárra nézve;
- a személyes alkotmányos szabadságot;

a municipiumoknak, mint az alkotmány védbástyáinak, a változott viszonyokhoz alkalmazandó fentartását, és ezzel kapcsolatosan a községi önnállásnak lehetőleg kiterjesztését; végre

az államterheknek, s adónemeknek igazságos rendezését, és aránylagos kivetését, azon kapcsolatos törekvéssel, miszerint némi, a nemzet jellemével öszférhetlen közvetett adózások boszantó nemei, mennyire lehet törvényhozásilag megszüntettessenek.

Elmondottam ime, főbb vonásokban, az általam követendő vezérelveket, s hazafias meggyőződéseimet, melyeknek alapján a nemzet sorsát békés kiegyenlítés útján elintéztetni ohajtom.

Ha tisztelt polgártársaim ezen elveket osztják, ez esetben a képviselői megbizást, megválasztatásom esetére elfogadni kötelességemnek ismeremdem, és biztosítom önöket, miszerint elveimnek s azokra alapított meggyőződésemnek minden körülmények között hiva maradandok.

